

Ses Bilgisi — Deneme

KPSS AI Coach · 20.09.2026 · 10 soru

1. "Yeni düzenlemeyi duyunca hemen telefonunu açtı." cümlesinden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

- A) Kişinin, duyduğu şeyden sonra telefonu kullandığı
- B) Kişinin telefonu daha önce hiç kullanmadığı
- C) Yeni düzenlemenin telefonla ilgili olduğu
- D) Duyurunun yazılı bir metinle yapıldığı
- E) Kişinin düzenlemeyi olumlu karşıladığı

2. "Bir sözcükteki dar ünlü, ek gelince düşüyorsa ses değişimi sözcüğün kökünde gerçekleşmiş sayılır." Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ek geldiğinde kökteki dar ünlü düşebilir.
- B) Ünlüyle başlayan ekler her zaman kökün son sesini değiştirir.
- C) Dar ünlülerin düşmesi yalnızca fiillerde görülür.
- D) Kökü oluşturan ünlüler hiçbir zaman değişmez.
- E) Ses olayları, sözcüğün yalnızca son hecesinde ortaya çıkar.

Türkçede kimi ses olayları, sözcüğün yapısını ilk bakışta değiştirmeden işler gibi görünse de aslında dilin iç düzenini açıkça gösterir. Bir ek geldiğinde bazı sözcüklerin sonundaki sert ünsüzler yumuşayabilir; bu durum, yazıda da ses bilgisine dikkat edenler için belirginleşir. Buna karşılık her değişim, aynı kurala bağlı değildir; kimi zaman yardımcı sesler devreye girer, kimi zaman da sözcüğün kökündeki bir ünlü ekle birlikte kaybolur. Bu yüzden Türkçedeki ses olaylarını tek tek adlandırmak, yalnızca ezber değil, düzenli bir gözlem işidir.

3. Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

- A) Türkçede ses olaylarının bir bölümü eklerin sözcük üzerindeki etkisiyle ortaya çıkar.
- B) Türkçede bütün ses değişimleri aynı kurala bağlı olarak gerçekleşir.
- C) Yardımcı sesler, yalnızca kökteki ünlülerin düşmesiyle ortaya çıkar.
- D) Sert ünsüzler, her zaman yazıda korunarak değişmeden kalır.
- E) Ses olaylarını bilmek, Türkçede yalnızca yazım bilgisini güçlendirir.

4. "O, sabahları geç kalktığı için toplantıya çoğu zaman sonradan yetişirdi." Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

- A) Sabahları geç kalkma durumu, toplantıya sonradan yetişmesine yol açmıştır.
- B) Toplantılara hiçbir zaman zamanında girememiştir.
- C) Geç kalkma alışkanlığını toplantılardan sonra edinmiştir.
- D) Toplantıya sonradan yetişmesi kendi isteğiyle olmuştur.
- E) Sabahları geç kalktığı her gün mutlaka toplantıya yetişmiştir.

Bir sözcüğün sonundaki ses ile sonrasındaki ekin başındaki ses, çoğu zaman birlikte düşünülür. Ünlüyle biten bir sözcüğe yine ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde araya yardımcı bir ses girer. Bu yardımcı ses, Türkçede kimi zaman aynı görev için birden fazla biçimde görülebilir. Böylece konuşma akışı kesilmeden sürer ve sözcükler birleşirken kolaylık sağlanır. ----

5. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bu yüzden yazılı dilde her sözcüğün sonuna sert bir ünsüz eklenmesi gerekir.
- B) Bu durum, Türkçede eklerin ses yapısına uymasıyla açıklanır.
- C) Oysa iki heceli bazı sözcüklerde ikinci hecedeki dar ünlü, ek gelince düşebilir.
- D) Buna karşılık, sert ünsüzle biten sözcüklerde ünlüyle başlayan ekler her zaman değişmez.
- E) Bu nedenle kelime başında iki ünsüzün yan yana gelmesi Türkçede yaygındır.

“Kalemi masanın kenarına bıraktıktan sonra odadan çıktı.”

6. Bu cümleden aşağıdaki yargılardan hangisi kesin olarak çıkarılır?

- A) Kalem, ünlüyle başlayan bir ek aldığında son sesi değişmiştir.
- B) Cümlede kaynaştırma ünsüzü kullanılmıştır.
- C) Cümlede kelime başında iki ünsüz yan yana gelmiştir.
- D) Cümlede bir sözcük, ek aldığında sonundaki sert ünsüzünü yumuşatmıştır.
- E) Cümledeki her sözcük tek heceden oluşmaktadır.

Türkçede bir sözcüğe ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde, sözcük sonundaki sert ünsüz bazen yumuşar. Buna karşılık, kelime başında iki ünsüzün yan yana bulunmaması Türkçenin ses düzeniyle ilgilidir. Bu yüzden yabancı kökenli bazı sözcükler Türkçede kullanılırken ses uyumuna göre yeniden şekillenebilir; ancak bu değişmelerin her biri aynı kuralın sonucu değildir.

7. Bu parçada aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Türkçede bazı ses olaylarının sözcük yapısını değişen ölçüde etkilediği
- B) Kelime başında iki ünsüzün yan yana bulunmasının Türkçede yaygın olduğu
- C) Sert ünsüzlerin ünlüyle başlayan her ekte mutlaka yumuşadığı
- D) Yabancı kökenli sözcüklerin Türkçede ses uyumuna hiç uymadığı
- E) Ses olaylarının yalnızca eklerin yazılışını etkilediği

Dil bilgisi derslerinde kimi zaman ses olayları, yalnızca ezberlenmesi gereken kurallar gibi görülür. Oysa bir sözcüğün sonundaki ses ile ona eklenen unsur arasındaki ilişki, Türkçenin işleyişini açıkça gösterir. Sert bir sesle biten sözcükler, ünlüyle başlayan ekler aldığında biçim değişikliğine uğrayabilir. Buna karşılık bazı ekler, sözcüğün yapısını korumak için araya yardımcı sesler de alabilir. Bu yüzden ses olaylarını bilmek, yazılışı doğru yorumlamanın temel yollarından biridir.

8. Bu parçaya göre Türkçenin ses yapısıyla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Sözcük sonundaki sert sesler, belirli eklerle karşılaşınca değişebilir.
- B) Yardımcı sesler, kimi durumlarda sözcüğün yapısını korumaya hizmet eder.
- C) Ses olaylarını bilmek, doğru yazımı yorumlamada yararlıdır.
- D) Kelime başında iki ünsüzün yan yana gelmesi Türkçede yaygın bir durumdur.
- E) Bir sözcüğün son sesi ile ek arasındaki ilişki, dilin işleyişi hakkında ipucu verir.

9. "Annesinin sesi duyulunca çocuk birden sakinleşti." cümlesinden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

- A)** Çocuğun sakinleşmesinde işitsel bir uyarıcı etkili olmuştur.
- B)** Çocuk daha önce annesine kesinlikle öfkeliydi.
- C)** Bu olay ilk kez o gün yaşanmıştır.
- D)** Anne, çocuğun eğitiminde her zaman belirleyici olmuştur.
- E)** Sakinleřme, çocuğun karakterinin değişmez bir özellięidir.

10. "Sabah erkenden gelen haber, uzun süren bekleyişi bir anda hafifletti." cümlesinden aşağıdakilerden hangisi kesin olarak çıkarılabilir?

- A)** Bekleyiř, haber gelmeden önce uzun sürmüřtür.
- B)** Haber, bekleyişi tamamen sona erdirmiřtir.
- C)** Sabah erkenden gelen her haber insanı rahatlatır.
- D)** Bekleyişin uzun sürmesi haberin etkisini artırmıştır.
- E)** Haber, yalnızca sabah saatlerinde gelmiştir.

Cevap Anahtarı

1. A

2. A

3. A

4. A

5. B

6. D

7. A

8. D

9. A

10. A

Çözümler

1. Cümlede, duyma eyleminden sonra telefonunu açtığı açıkça verilmiştir. Bu nedenle A kesin olarak çıkarılabilir. En güçlü çeldirici C'dir; ancak cümle yeni düzenlemenin konusu hakkında bilgi vermez, yalnızca düzenlemenin duyulduğunu belirtir.
2. Cümlede, bir ek alındığında dar ünlünün düşmesinin kökte meydana gelen bir ses değişimi olduğu anlatılmaktadır. A seçeneği bu anlamı doğrudan karşılar. B seçeneği ise ekin her zaman kökün son sesini değiştireceğini söyleyerek yargıyı gereksiz biçimde genelleştirir; bu yüzden yanlıştır.
3. Parçada, bir ek geldiğinde bazı sözcüklerin sonundaki sert ünsüzlerin yumuşayabildiği, kimi zaman yardımcı seslerin devreye girdiği ve kimi zaman da kökteki bir ünlünün ekle birlikte kaybolduğu söylenmektedir. Bu, ses olaylarının bir bölümünün eklerin sözcük üzerindeki etkisiyle ortaya çıktığını gösterir. En güçlü çeldirici B yanlıştır; çünkü parçada açıkça 'her değişim, aynı kurala bağlı değildir' denilerek ortak bir kuralın bulunmadığı belirtilmiştir.
4. Cümlede 'sabahları geç kalktığı için' ifadesi neden-sonuç ilişkisi kurmakta ve sonradan yetiştirme durumunun geç kalkmaya bağlı olduğunu göstermektedir. Bu yüzden A kesin olarak çıkarılabilir. En güçlü çeldirici D yanlıştır; çünkü cümlede bunun isteyerek yapıldığına ilişkin hiçbir bilgi yoktur, yalnızca neden belirtilmiştir.
5. Parçada yardımcı seslerin ünlüyle biten sözcüklerle ünlüyle başlayan ekler arasındaki uyumu sağladığı anlatılmaktadır. Bu akışı en iyi tamamlayan seçenek, ses yapısına uyumu genel ilke olarak veren B'dir. En güçlü çeldirici C'dir; çünkü ünlü düşmesi gerçek bir ses olayıdır, ancak burada anlatılan yardımcı ses ve bağlama uygunluk ilişkisini sürdürmez.
6. 'Bıraktıktan' sözcüğünde 'bırak' kökü, ünlüyle başlayan ek aldığı sonundaki sert ünsüzünü yumuşatmıştır; cümleden kesin çıkarılabilen ses olayı budur. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü cümlede kaynaştırma ünsüzü bulunmaz, ayrıca soru kökü yalnızca verilen cümleden kesin çıkarım istemektedir.
7. Parçada, ünsüz yumuşaması ile kelime başında iki ünsüzün yan yana bulunmaması birlikte anılıyor; ayrıca bu değişimlerin aynı kuralın sonucu olmadığı belirtiliyor. Bu nedenle, Türkçede bazı ses olaylarının sözcük yapısını farklı biçimlerde etkilediği çıkarımı yapılabilir. En güçlü çeldirici B yanlıştır; çünkü parça tam tersine, kelime başında iki ünsüzün yan yana bulunmadığını söyler. C de kesin değildir; sert ünsüz her durumda değil, bazen yumuşar.
8. Parçada, sert bir sesle biten sözcüklerin ünlüyle başlayan ekler aldığı değişebileceği, bazı eklerin yardımcı ses alabildiği ve ses olaylarını bilmenin doğru yazımı yorumlamaya yardım ettiği açıkça söylenmektedir. Bu nedenle A, B, C ve E parçadan çıkarılabilir. En güçlü çeldirici D'dir; çünkü Türkçede kelime başında iki ünsüzün yan yana bulunmadığı bilgisi gerçek bir ses bilgisi kuralıdır, ancak parçada buna değinilmemiştir. Soru da zaten ulaşılamayan yargıyı istemektedir.
9. Cümlede, çocuğun sakinleşmesinin nedeni olarak annenin sesinin duyulması verilmiştir; bu yüzden işitsel bir uyarıcının etkisi kesin olarak çıkarılabilir. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü cümlede duygu değişiminin öncesine ilişkin hiçbir bilgi yoktur ve öfke sonucu kesin çıkarılamaz.
10. Cümlede, haberin bekleyişi hafiflettiği ve bekleyişin uzun sürdüğü açıkça bildirilmektedir. Bu nedenle haberden önce bekleyişin uzun sürdüğü kesin olarak çıkarılır. En güçlü çeldirici B'dir; cümlede bekleyişin hafiflediği söylenir, tamamen sona erdiği söylenmez.